

La Veu de Tortosa

Setmanari Regionaliste

«VERGONYA ETERNA A AQUELLS QUE DESPRECIANT SON IDIOMA ALABAN LO DELS ALTRES». —Dante.

Lo "Centro Excursionista de Tortosa," [al barranch de San Antoni

Excursió al «Pla de les Sitjes» (1)

(Continuasió)

Passant ja á descriure la disposició y forma de les boques ó forats de les sitjes debém fixarnos en que tots ells se troben oberts en la roca d'una manera tosca, de formes irregulars y desiguals aixís com també les distancies que'ls separen, puig ni hi han alguns tan acostats, que formen part d'una mateixa sitja; lo diámetro de les boques varia desde 0'40 á un metre. La major part de elles están rublertes y en algunes si han desenrotllat arbutos que les tapen y en casi totes les motes de malesa que s'arrapen al damunt de la capa de la roca que forma la llima, hi ha la boca d'una sitja plena ó qu'encara está tapada de temps immemorial per medi de una llosa.

Es de notar que casi totes les sitjes avuy descobertes están á la part mes alta de la llima y miran al barranch de S. Antoni, no trobantse cap en la part oposta ni senyals de haverni aixó es, están de cara al Nort que per esser mes sech podia benbé afavorir la conservació dels grans ó substancies qu'allí s'depositessin.

Alguna de les sitjes té tres ó mes boques; una de gran pera la entrada y altres petites pera rebre la llum y ventilació. La forma interior de la única que havem pogut examinar en la part que queda descoberta, es la comú á n'aqueixa classe de vasos ó dipòsits excavats en la terra; aixó es, la que tenen les gerres d'obra cuyta que actualment usém. Ni en la boca ni en les parets s'hi veu un treball acabat; molt al contrari, sembla que les eynes de que s'valgueren los constructors no eren pas de ferro, puig tot sembla fet á cops grollers y els paraments no son ni uniformes ni regulars, sino de forma escalonada ab resalts que no son pas deguts á desgastes fets per l'us ni per la ma del temps.

(1) La ilustració y recte criteri dels lectors esmanaria l'erro dels caixistes al compondrer en nostre primer article "torres de Campredó y Carroba", per compte de torres de Campredó y Carroba, com ja deyan en lo mateix article de referencia.

Segons noticies que havem pogut recullir de boca de un habitant dels encontorns, tota la llima estava plena de sitjes y moltes d'elles se comunicaven, molt especialment les qu'estaven aprop d'una depressió qu'avuy s'observa encara en lo terreno, lo qual, diu, era una rampa per la que s'hi baixava y tenia aproximadament un metre y mitj de amplaria. Aixís mateix nos ha dit qu'al estrem del Pla de les Sitjes, mirant cap á Amposta, ahont hi ha una cova emparedada, es aqueixa tan gran que reb llum per varios forats (un d'ells encara s'conserva) y qu'en lo fons de la cova hi han uns pedrissos en forma de banchs ó assientos d'uns tres metres de llargaria.

De la grandaria de la cova pot formarsen carrech lo visitant, picant assobre la roca que li fá de sostre, puig se sent perfectament un soroll cavernós que dona á conèixer qu'está buydat lo terreno, podent senyalarli una fondaria de 25 metres per tota l'amplada de la llima. Vint anys endarrera s'hi tancaven quatre cents caps de bestia; l'alsaria de la cova es de uns quatre metres.

Seguint visitant lo ribás que mira al riu y al barranch de San Antoni, s'hi veuen desprendiments ó solside de coves quedantne una de molt gran que mira al dit barranch y qu'avuy encara s'aprofita. Tota la costera fins la torra de la Carroba, está sembrada de coves, algunes d'elles molt grans, entre les quals ne recordém una que serveix de sellé quina alsaria permet que assobre la porta hi cápiga una finestra gran pera rebre la llum. Y no son coves soles lo qu'allí s'traben, sino que abunden igualment les sitjes, si be que aqueixes son mes difícils de visitar per motiu del cultiu de les terres. No obstant, al costat dret, pujant la costa de Vinallop, en una llima que s'proprietat dels hereus de D. Antoni de Venetz s'hi veuen dos de destapades y per les depressions del terreno se pot deduhir la existencia d'altres. En l'esmentat plá fá poch anys s'hi varen descubrir sepultures y una auforeta bastant ben conservada.

A continuació del Pla de les Sitjes á un kilómetro en direcció al Mas de Barberans sobre una mola de roca que atravesa un camí, s'hi

troben tres clots ó fosses excavades en la roca de 3 metres de llarch per 0'60 de ample, com á promedi, puig son cap y amples; dos d'elles están buydes y en l'altra encara hi ha la pessa de pedra tota sencera, á punt de tréurela, com si s'tractés de la explotació de una pedrera; pero que no pot serho desde el moment que per fer pessas d'una roca no s'hauria comensat per lo centre d'ella sino en tall obert, y per lo tant per un dels seus extrems; ademés los tres clots están separats l'un del altre per un gruix de la mateixa roca y col·locats paralelament y en direcció perpendicular al Nort.

Abans d'arribar al Pla de les Sitjes, al peu del ribás que separa la conca del riu de les Planes y en lo lloch conegut per lo Recó d'Homedo, s'hi vá trobar, no fá molts anys, una moneda romana y un idol compost d'una aleació de metalls que avuy conserva en son poder D. Francesch Mestre, que distingits arqueolechs y en particular la Real Academia de la Historia, l'han classificat de idol iberic.

Aquestes son, en concret, les noticies y datos que debiem afegir als ja apuntats per nosaltres y als qu'en les histories de Tortosa se consingnen referents á la encontrada que s'está estudiant, ja que tal vegada de tots ells ne resulti quelcom pera obtenir un petit raig de llum que permeti esbrinar els aborigens dels primers poblados trogloditas de les boques del Gragus, (1) primitiu nom del Ebro, que cambiá al poblar sas riberes los asiatichs ibers. (2)

A.

L'amor á la llengua propia
es una ignominia abandonar-la

L'amor y l'entussiasme que demostran per la nostra llengua vos honren fora mida. Per un poble, estimar sa llengua es signe de vitalitat y de plenitud de vida inte-lectual. Son els pobles

(1) P. Fita, los Gerundenses y la España primitiva.

(2) Cesar Cantó y altres.

decadents, ensopits, amodorrats, sense cap ni centener, destinats á desapareixer y qu'ells meteís accepten y firmen sa sentencia de mort; son els pobles axí, que desprezien, desjecten, y abandonan sa propia llengua. Com fa notar amb molta d'agudesa y d'exactitut Mr. Luchaire dins la seva preciosa obra *Etudes sus les idiomes Pyriniens de la région française*, sols abandonen la seva llengua els pobles vensuts si el vencedor es d'una civilisació superior: en tal cas accepten la llengua dels vencedors. Aixó 'ns ensenya l'història de tots los sigles y d'onse vulla. De manera que 'ls catalans, valencians y balears que abandonen per la francesa, se donen per poble vensut la seva llegua per la castellana y els rossellonessos que l'abandonen y d'una civilisació inferior; neguen la seva historia, insulten la memoria dels seus majors, y s'esten á si meteís la patent de barbarie y estupidesa, y arriba la seva beneitura á tenir per honra y gala lo que constitueix la seva ignominia. Tot aixó fa el poble qui se dona per vensut y d'una civilisació inferior si ni es ni una cosa ni altra. No, ni Catalunya espanyola ni Catalunya francesa, ni las Balears ni Valencia son pobles vensuts, cap d'ells es de civilisació inferior á la dels altres pobles ambe qui forman un Estat. Si s'uniren á n'aqueixos pobles, va esser perque volgueren, y conservant tots els drets, franquicies, llibertats, inmunidats propies dels pobles lliures, y *sui juris* y de que abans, go-saven; fonch sense res d'alló que 'n deien els romans *capitis diminutio*. Si aquells Estats los han negat ó violat, ó les neguen ó violen cap d'aqueixos drets, cap d'aqueixos llibertats, es estat faltant á la justicia, abusant indignament del seu poder, tra-

pitjant la seva pròpia dignitat y la dels altres.

No, Catalunya espanyola y Catalunya francesa, les Balears y el Reine de Valencia no son pobles vensuts: tenen els drets propis dels pobles lliures com els altres pobles ambe qui forman respectivament els Estats espanyol y francès, y, si no gosen de tots aquells drets, es per un acte d'espoliació y d'usurpació de tals Estats; no perque ells haxen dexat de tenir en tota la seva plenitud cap d'aquells drets.

No, Catalunya espanyola, ni Catalunya francesa, Balears ni Valencia no son pobles d'una civilització inferior á la dels demés pobles ambe qui formen un Estat. Els fets ho demostren ab una elocúncia tan incontrastable, ab una evidéncia tant patent á tot ull que hi vege, per poch que sia, que no hem de perdre temps discutint-ho.

Sí, l'història ó diu ben clar, sols desprecien, sols abandonen la seva llengua els pobles vensuts, y no 'ls vensuts de qualsevol mena, sino quant el poble que los vens, es d'una civilització superior.

Que s'hi ficsen be els catalans, y els mallorquins que desprecien, que abandonen la seva llengua, per la castellana, los quals venturosament son poquíssims; que s'hi ficsin sobre tot els valencians y rossellonesos que desprecien, que abandonen la seva llengua, aquells per la castellana, aquets per la francesa, los quals desgraciadament son moltíssims; que s'hi ficsin bé: amb aquest despreci, ab aquest abandonament se posen an-el mateix nivell y se fan de la mateixa categoria que 'ls pobles vensuts y de civilització inferior; axó es, se tiren de cap dins l'abisme de l'oprobri y l'ignominia mes gran que pot venir demunt un poble: la fusió, la disolució dins un altre poble, l'enrunament, la anul·lació de si metex.

Que se desengañin els valencians que se fan grossos de desconeixer y de no parlar mai la seva llengua, y tota la seva idea es de parlar la castellana, y consideren com a *summum* de la ilustració y bon tó el posseir ab tota la seva puresa l'accent castellà; que se desengañin els rossellonesos, que 's fan grossos de desconeixer

y de no parlar mai la seva llengua nativa, y fan respecte de la francesa lo que 'ls valencians respecte del castellà; que se desengañin, ab aixó no van a cap lloch mes que á la seva ignominia. A pesar de tots els seus esforços y amor y entusiasme, estemporanis y sense tó ni só, el castellà y d'el francès, tant-meteix no arriben ordinariament a conseguir la pureza de l'accent d'aquexes llengües. Per poch qu'un hi entengue, á la llengua se coneix que nó son castellans ni francesos del nord, d'ont es natural lo que 'n diuen llengua francesa. Fins y tot els castellans a Espanya y els francesos del nord a Fransa se riuen del Castellà dels valencians y del francès dels rossellonesos, y tenen motiu, per una part, de riurese 'n perque es un castellà y un francès, que per un natural d'aquexes llengües, *fa rialles*, y siga dit axó sense ofensa de ningú, sino com a tribut y homenatge a la veritat de les coses.

Que se desengañin els valencians; que se desengañin els rossellonesos; per aprendre bon castellà ningú mai anirà a Valencia! per aprendre bon francès, ningú mai anirà an-el Rosselló. El qui tinga dos dits de seny, per aprendre bon castellà se 'n anirà a castellà, y per aprendre bon francès se 'n anirà més enllà del Loire. De manera que la seva mania rabiosa y obstinada, tot el profit que en poden treure es quedar-se sense llengua pròpia, just ab una llengua manllevada, que sempre, per be que fassen, será lo qu'es realment, manllevada. Y arribar un poble a no tenir a casa seva y haver d'anar a manllevar a casa d'altri una cosa tan indispensable com la llengua, es la dèrera y la mes afrentosa de les misèries en que se pot veure un poble.

Y que no trega ningú per consecuencia de lo que hem dit fins aquí, que siguem enemichs de que 'ls catalans, valencians y balears sapien el castellà y els rossellonesos el francès. No 'n som enemichs de que estudien y sapien aqueixes llengües. Si en la nostra mà estigués, no sols les fariem sobre aquexes sino moltres d'altres. ¡Que hem de esser enemichs de que se sapien diferents llengües! De lo que som enemichs ab tot lo nostre cor, ab tota la nostra

ánima, es de que 's desprecii, de que 's desjecti que s'abandona la llengua pròpia, y de que, negantli tots els seus drets, totes les seves prerrogatives de llengua pròpia, les concedesquen á una llengua estrangera, y fassen consistir tota la ilustració en parlar aquesta y en posseir el seu accen en tota sa puresa, com si ab aixó el món estigués salvat. D'aixó, d'aquexa estupidesa, d'aquexa monstruositat son enemichs; contra ella, alsam la veu, y estam disposats á batallar armats de cap á peus, de nit y dia, fins á la mort,

(Del *Butlletí del Diccionari de la Llengua Catalana*.)

Per Tarragona

Una carta interessant.

May en tan poques paraules s'han pogut posar tant de relleu les aspiracions y fins del catalanisme. Perxó mateix y perque la considerem hermosíssima oportuna y d'excel·lencia importància, publicuem á continuació la patriòtica carta del insigne Diputat per Barcelona.

Heus aquí tan important document:

Ha sigut remesa al alcalde de Tarragona la següent comunicació:

Senyor Alcalde de Tarragona.—Molt senyor nostre: havém llegit que, en las negociacions que se segueixen per la reforma del Concordat, se proposa la supressió de la metropolitana de Tarragona, ó per millor dir, la creació del Arquebisbat de Barcelona, convertint aixís á aquesta ciutat en metròpoli de la provincia eclesiàstica de Catalunya.

Tots els aimants de nostra terra tenen que veure ab gran tristesa, semblant propòsit que vindria á resoldre d'una manera violenta la tan debatuda qüestió històrica de la Iglesia primada d'Espanya, trayent per sempre més á Tarragona els títols que li donan dret á pretendre semblant jerarquia enfront de Toledo, la antiga capital de Castella.

Ademés se veu clarament que, baix el pretext d'economias, se vol prosseguir la obra en que se venen empenyant els nostres governs uniformistas, del treure y destruir tot alló que 'ns dona fesonomia pròpia y que ajuda á mantenir el caràcter y las

tradicions de la antiga personalitat de Catalunya. La qüestió es acabar ab aqueix Arquebisbat que te caràcter històric, que sintetisa las tradicions y la historia de la nostra terra, pera crear un Arquebisbat que no 's distingeixi dels altres, com una regió, enemichs mortals de tot lo que significa particularisme y varietat.

Nosaltres ens hi havem d'oposar á n'aixó, y com á diputats per Barcelona, en nom y representació d'aquesta ciutat y responent als sentiments dels fills aimants de Catalunya, ens té disposats á ajudarvos pera dir y demostrar que nosaltres no'l pretenem aquest Arquebisbat, el qual está perfectament allà ahont se troba. La centralització no s'avé ab la manera de sentir de Barcelona, ciutat expansiva y catalana fins a l'ánima, que desitja y vol que 's mantingui en son lloch propi, tot lo que ajuda a mantenir l'esperit y la forma de nostra antiga nacionalitat. Per lo mateix que l'Arquebisbat y la Metròpoli de la provincia eclesiàstica de Catalunya li pertoca de dret y per tradició á Tarragona, ens té resolts y creyent cumplir un deber, en nom de Barcelona, á sostenir els drets històrics de aqueix Arquebisbat tarragoní.

Vulga, senyor Alcalde, fer presents aquets nostre sentiments al Ajuntament de Tarragona, y ordeni quan creguin que devém fer pera evitar que se realisi aquest despullament, més important de lo que sembla, si bé 's mira.

Sos afectíssims servidors que esperan sas ordres, Albert Ruñol, en nom propi y dels seus companys diputats per Barcelona, senyors Domenech y Torres.

Lo llibre blau anglés

Entrevista dels generals boers ab en Chamberlain.

Se coneixen ja 'ls detalls de dita conferencia continguts en lo «Llibre blau» anunciat, quina publicació s'acaba de fer á Londres. Recordis que 'ls tres generals varen guardar la més gran reserva de lo tractat en la referida entrevista y que la gran premsa va anticipar detalls que, per lo que ara 's veu, eran molt aventurats.

Deixant de costat la forma

en que Mr. Chamberlain va rebre als tres generals boers, fentlos hi fer mitja hora d' anticambra que aixó, naturalment, no pot veures confirmat en lo «Llibre blau», lo text de la entrevista, anotat taquigráficamente, es molt lluny d'esser lo que 's suposava. L'Inglaterra no ha cedit fins avuy á certas reclamacions dels representants transvaalenchs y orangistas per que diu que no es de la seva incumbencia sino de la del próxim govern del Cap. Veurem mes endavant si aixó son escusas ó si 'l govern británich comprén verdaderament lo que més convé al seu país pera que la pau sia duradora.

Aquí va un extracte del «Llibre blau» que traduheixo del seriós diari *L' Etoile Belge*:

Mr. Chamberlain fá ressortir la generositat de las condicions de pau fetas als boers y afegeix que no te pas facultats pera revenir sobre ditas condicions.

Los generals insisteixen. Se 'ls hi va presentar un ultimatum que ells cregueren que devían acceptar para evitar la fusió de sanch, pero comptant ab las seguretats donadas per lord Milner y lord Kitchener. Aquest darrer sobre tot va expresar la seva intenció de pledejar en favor de la amnistia. Los generals no demanan pas per cambiar las condicions de pau, sino com á subdits de la Majestat acudeixen á la clemencia y á la justicia del govern inglés, prometent no revenir sobre las condicions de pau.

Lo 5 de Setembre ha tingut lloch la entrevista: Mr. de Villiers serveix de intérprete y lord Kitchener hi está present.

Lo general Botha descarta de bon principi tota intenció de la part dels generals boers á discutir de nou las condicions de la pau. Considera la cuestió de l' amnistia com de la mes gran importancia. Recorda que lord Kitchener havia promés d' intervenir en favor de l' amnistia ab motiu del coronament del rey. Recorre á la magnanimitat del govern inglés pera assegurar la pau á l' Africa del Sud.

Mr. Chamberlain declara que 'ls documents que té entre mans no fan pas menció de la promesa atribuïda á lord Kitchener. Aquesta amnistia depen enterament dels governs del Cap y del Natal. Las autoritats de la Metròpoli 'ls hi deixan tota la lli-

bertad pero es necessari pendre precaucions á fi de que certs individuos no s' aprofiten de l' amnistia sense tenirhi cap dret. Lord Milner, afegeix, no ha refussat cap demanda.

Lo general Botha fa ressortir que la autorisació de retornar á l' Africa del Sud ha sigut negada á Wessels.

—No, replica Mr. Chamberlain, se li ha dit solzament que s' examinaria la seva demanda, á quina no 's podia respondre immediatament. Parla de l' actitud de Reitz. Lo govern inglés está animat de sentiments de benevolencia, pero creu procedir be impedit de retornar á l' Africa del Sur á qualsevol que no estiga en las mateixas disposicions.

Lo general Botha desitja que no 's fassin pagar á tothom las faltas d' un sol es necessari tenir confiansa en lo poble que ha capitulat.

Mr. Chamberlain contesta: Jo crech que las condicions de pau han sigut acceptadas de bona fe d' una part y altra. L'Inglaterra repatria rápidamente los presoners. Los hi dona á escullir, entre fer lo jurament d' adhesió ó pronunciar una declaració.

Lo general Dewet contesta á la darrera asserció que 'l dia 4 de Juliol s'ha forsat á noys á prestar jurament pera esser repatriats.

Mr. Chamberlain replica que aixó 's deu probablement á que las instruccions no han sigut expedidas d' Inglaterra fins al 2 de Juliol.

Lo general Botha acusa á lord Milner d' haver retingut lo telegrama relatiu á n' aquestas instruccions.

Mr. Chamberlain protesta y declara que 's donará á tots los presoners la llibertat y totes los seus bens personals, menos las masías que han sigut venudas avans á particulars, de conformetat ab la proclamació del 7 d' Agost de 1901.

En quant á las tres masías adquiridas per lo Govern inglés, s' estudiará el medi de retornarlas als seus propietaris.

Mr. Chamberlain diu que 'l govern inglés se reserva 'l dret d' expropiació per causa d' utilitat pública, puig aixís s' exerceix en Australia y Nova Celandia ahont l' administració local te 'l dret, mitjansant compensació, d' expropiar los terrenos pera la construcció de petites propietats. Lo detall de las mesuras d' expropiació, será publicat avans que 'l dret no siga en exercici.

Lo general Dewet dona las gracias.

Lo general Botha 's plany de que los *national spouts* (los renegats) estigan representats ab preferencia en la comisió de repartició, y de que l' animo-

sitat existent en lo Natal impideixi als boers de quedarshi. Demana al mateix temps si no 's podria abolir aviat lo régim de la lley marcial.

Mr. Chamberlain sosté que 'l nom de *national spouts* no excedeix pas al dels altres membres de la comisió de repartició y promet la prompta abolió del régim de la lley marcial.

Lo general Dewet declara que regna l' impresió que los boers han fet la pau y que lo govern inglés no l' ha pas feta encara.

Mr. Chamberlain protesta. Declara 'l que govern inglés ha fet ja lo que ha pogut venir á l' ajuda de las familias dels combatents boers y aconsella als generals de no insistir sobres aquest punt. L'Inglaterra desitja oblidar y perdonar, té molt pera perdonar pero ella oblidará; desitja reconeixer en vosaltres als individuos que treballan ab los demés pera la prosperitat y la llibertat de l' Africa del Sud.

L' extensió d' aquesta llibertat y l' época de l' adveniment de l' autonomia completa dependeixen de la rapidesa ab que s' anexionaràn las antigas repúblicas. Tota recriminació fará mal á la pacificació; nosaltres vos tindrem tanta confiansa com nos en tindreu vosaltres. Serem satisfets de contar ab vostras ideas sigan en tot cas tant ben representadas en lo govern com las de las demés fraccions del poble.

Lo Sud de l' Africa no deu pas estar reservat á una sola fracció del poble, ni á una sola classe ni á un sol partit polítich. Lo nostre deber es tenir el compte los interesos de tots; lo nostre desitj es que cap part de la població no quedi sense representació. Trobemnos á mitj camí y trobareu en nosaltres tant grnsamichs com eram avans lleals enemichs.

Mr. Chamberlain creu qu' es convenient publicar lo que s' ha dit en aqueixa conferencia. Lo general Botha es del mateix parer, pero demana que se li fassi enviar copia d' aquest procés verbal á lo que accedeix Mr. Chamberlain.

J. Ventura Lluhi

En honor d' Agustí Querol

Banquet al Balneari

Molt abans de l' hora anunciada, la terrassa del Teatre del Balneari estava ja plena á vessar.

Per tot arreu s' hi veyan collas de gent entusiasmada, per tot arreu s' escoltava lo mateix: ¡gloria al insigne fill de Tortosa! ¡honor al geni de la nostra terra! ¡gloria á Querol!

No hem vist una cosa igual; no. Semejant espectacle era quelcom més qu' una manifestació mes ó menos patriótica, era quelcom mes grandió, era... l' admiració de tot un poble; la espontaneïtat de tots los cors baix quins tendres batechs

s' hi movia una sola ánima. La de la mateixa improvisació, la de la dolsa sorpresa qu' espenteja al fill d' una ciutat cap al camí de la veneració mes santa, mes senzilla, mes coral, Grans y petits, rics y pobres, tots, tots corrien, tots s' apresuraven á rendir culte al geni, al artista eminent, al home que torna l' sa patria, humil y modest com sempre, pera durli los llores de cent victories, la pauma d' una gloria tan llegítima com la conquistada en llunyanes terres.

Dintre de poca estona lo sala del Balneari estava ja omplena de gom á gom. Los 250 comensals ocupaven sos llochs respectius y quan los acordis de la banda de música saludaven la vinguda del vencedor de Lima ¡un visca Querol! ressoná pels àmbits del teatre. Se guiren les aclamacions y, Agustí Querol, visiblement emocionat, atravessava la platea del teatre sense donarse compte de lo que 'n lo seu esperit passava.

La perspectiva de la sala, convertida en menjador oferia un aspecte verament enlluernador y sorprenent. Taules al escenari, taules als palcos: per tot arreu no s' hi veyen mes qu' heraldos resguardant les dugas taules llargas del pati limitadas per la testera ahont s' hi assentá 'l llorjat artista, l' Alcalde y 'ls Presidents de totes les societats. La lluminaria que resplandia en la cristalleria formava, també, harmonich y pintoresch contrast ab la faixa de baladres, murtes y flors que ressaltava sobre la blancor de les estovalles.

Aquell lloch que la nit abans estava ocupat pies amatents del art escénich, s' havia convertit en un temple, ahont s' hi ajuntava Tortosa sencera pera cantar les glories de la patria, simbolisades en aquell moment per un fill tan insigne com Querol.

Iuiciá 'ls brindis lo Majordom de la Reyat Confraria de la Cinta don Lluís Tallada y acte seguit, enardits pel foch sagrat de la patria, pronunciaren discursos entusiasmatics los Senyors Bau (D. Lluís), de Monasterio, Nivera, Nougues, Tarragó, Navarro, Llombart, Noria, Vilás, Requena y altres quins nóms no recordém.

Tots los discursos, y molt particularment lo dels Senyors Tallada, de Monasterio y Nivera, estaven sadollats de la mes pura sava patriótica, embolcallada ab los crits de la victoria y ab los primors de la profunditat d' un pensament enlanyrat, que tenia per finalitat les excelencies del art diví y 'l remoreig produhit pel ressó de tanta gloria.

Acabats los brindis, lo gran artista doná un ¡visca á Tortosa! que fou recullit ab entusiasme delirant. Despres, lo periodista madrileny Sr. Zamora, llegí una salutació del Sr. Querol, inspirada ab lo mes car sentiment d' amor y gratitut.

L' acte qu' havia escomensat á les nou, acabá gayrebé á un poch mes de mitja nit.

Les cadires y 'l escalonat del pis alt estaven ocupades per una escullida munió de senyoretas, de totes les classes socials.

Al sortir del Teatre, s' improvisá una manifestació, la qual, seguida de la banda de música acompañá á Querol fins al seu domicili, aixordant los carrers del tranzit ab visques á Querol y visques á Tortosa.

Aixís acabá aquesta festa agradosa, de la qu' en conservarán tendres recorts tots los vehins de la ciutat.

¡Honor als fills ilustres!
¡Visca Tortosa!

MORESO

Gran botiga de calsat
de totes classes

SABATES Y BOTINES D' IVERN

Confecció esmerada pera 'ls que tenen los peus delicats

Casa fundada l' any 1866.

PREUS FIXOS VENTES AL CONTAT.

PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU
TORTOSA

Libreria fundada 'l sigle XVII

Francesch Mestre
TORTOSA

PUBLICACIONS CATALANES:

Obres de Mossen Jascinto Verdaguer
» » Tomás A. Rigualt
La Santa Missa—llatí y catalá—pasta 1 peseta
Lo catalá devot—nou devocionari—pasta 1 peseta
Los set diumenges de San Joseph—pasta 1 peseta
» » » rústica o'50 peseta
Doctrina cristiana—cartonet—o'50 peseta

DEPOSIT DE PAPERS, CROMOS Y ESTAMPES

TINCIBLE VERITA

Unica y veritable ocasió para gastar los quartos com cal en regalos d' importancia, quin valor supera sempre al ceu cos. Objectes d' or de llev garantizat (18 quilats) y enlluernadors brillants, químicament perfectes, de més válua, per son constant esplendor y llimpiesa, que 'ls verdaders. Descomposició de llum, llimpiesa, lapidació perfecta, imitació maravillosa.

5.000 pesetas

á qui distingeixi aquestos brillants Alaska dels lleigitims. Gran Premi en la Exposició de Paris

Anell pera home, or brillant 50 ptas.
» » brillant molt gros 100 »
Agulla pera home. 25 »
» » » » 50 »
Anell pera senyora ó senyora-reta. 25 »
Arracades (parell) pera senyora-reta. 25 »
Arracades (parell) pera senyora 50 »
Arracades (parell) pera senyora brillant molt gros 100 »
Arracades (parell) pera noyas (verdader regalo) 25 »
Medallas oro de ley, en la efigie de la Purísima, esmalte de Florencia, y brillant Am: Alaska 100 »

S' envían per correu franch de tot gasto, en caixetas certificadas y declaradas mercancias, pera tota Espanya é Illas.

No se servirà cap pedido que no siga antes convengut el pago.

Pera la mida de les anells basta pendrer en un fil la grosaria del dit.

No 's fan desquents; no 's donen representacions ni s' envien mostres, **Gratis** y Franch el Catálogo ilustrat.

Al comprador que no estiga conforme ab la mercaría si li tornarán los quartos totseguit.

Dirigirse al representant general y únich de la Societat d' Or y Brillants.

Am: Alaska, G. A Buyas, Corso Romano 104 y 105, Milán. (Italia)

IMPREMPTA

DE

J. Foguet y Sales

IMPRESIONS PERA 'L COMERS: Factures, Cartes, Memorandums, Accions, Sobres, Prospectes, Lletres, Chèchs, Pa-garés, Circulars, Notes de preus, t-stats, Esqueles, Rebuts, Ca-tálechs, Talonaris, Volants, Modelació pera oficines, etc Imp-resions ab tinta de copió.—Tituls honorífichs, Etiquetes de totes classes, Invitacions, Targetes, Participacions de casament, de naixement, De primera Missa, De Professió Relligiosa, Recor-datoris y tota clase de trevalis de fantasia.—Especialitat ab im-presions artístiques sobre satí, papé japonés y pergami, Vin-yetes modernistes y characters gòtichs del sigle XV Varietat de cli-xès pera goigs y escapolaris, Targetes visita desde una peseta lo cent.

IMPRESIO DE OBRES DE TEXT: Periodichs, Revistes, Memories, Reglaments, Follets, Obres científiques y Literaries, et. Esqueles de defunció, Impresos ab tinta blanca sobre papé negre ó cartolina, Treballs artístichs á varies tintes. Cromos pera felicitacions y Carnets pera festes y menús, Impresió de tar-getes postal.

Plassa del Hospital, 5, TORTOSA.

ARTHUR MESTRE

Gran surtit de Petaques, Paraygues, Pipes, Parasols, Bastons, Colls, Punys, Mitjes, Mitjons, Juguets, Puntilles, Brodats, Perfumeria, Acordeons, Objectes pera regalos, y tota clase d' articles pera barbers.

GRAN SURTIT DE QUARTINES JAPONESAS EN CARTO DE TOTES MIDES Y VENTALLS DE TOTES CLASSES, CÓRBATES, QUINCALLA, GUANTS, etc.

Carrés d' En Carbó 11 y 13 y Pescadors 1. TORTOSA.

Drogueria Perfumeria

ULTRAMARINS COMESTIBLES Y COLMADO

Vda. de F. Canivell y Sala

Angel, 6 y 8.--TORTOSA

Complet surtit en

Pastes pera sopa llegitimes de Mallorca.
Conserves de totes classes
Abadeijo 1.ª, coa foradada
Manteques
Formatjes
Embutits
Fiambres

* Sucres
* Cafés
* Cacaos
* Thés
* Chocolates
* Bombons
* Galletes y biscuits
* Aixarops y horchates

* Articles fotogrífichs
* Productes químichs
* Aigües minerals
* Especifichs nacionals y estran-gers
* Colors y barnisos
* Broches y pinsells
* Barnis mineral

* Carburo de calci
* Petróleo refinat
* Explosius, meches y perdigons
* Abonos
* Sofres
* Sulfat de coure
* Llavós

Vins de taula, generosos y champanys

Licors del pays y extrangers